

Betydelsen av titeln *I min ungdom speglade jag mig ofta*

Vad ser vi när vi tittar i spegeln? *I min ungdom speglade jag mig ofta* av Per Gunnar Evander (Albert Bonniers Förlag: Smedjebacken 2005) handlar om en äldre man som bestämmer sig för att skriva en roman utifrån sina dröm- och dagböcker. Skrivandet av boken rör upp många smärtsamma minnen som mannen behöver ta tag i, bl.a. förlusten av sin dotter. Samtidigt funderar huvudkaraktären, delvis omedvetet i takt med skrivandet, på vem han varit och kanske främst vem han är. Att titta i en spegel är något som återkommer i boken och därför ska den här uppsatsen diskutera betydelsen av speglandet, men även vad titeln på boken betyder och syftar på.

Till att börja med anger karaktären att "[r]edan någon gång i [sina] trasiga ungdomsår inleddes en rättegång inom [honom]" och att det var därför han tittade sig i spegeln mycket, ".../ för att förvissa [sig] om [han] var på väg att ikläda [sig] rollen som just försvarare eller åklagare" (93). Det här kan syfta på att många människor dömer sig själva; att de lever med skuld och ångest över val de gjort och över vilka de är: ".../ andra drömmar sörjer vi oftast själva för under ljusare delar av dygnet /..." (34). Ordet rättegång tyder också på att karaktären i sin ungdom hade svårt att acceptera att han faktiskt gjorde fel, vilket kan ha gjort det svårare för honom att glömma sina misstag senare i livet. Karaktärens tvivel kanske därför byggdes på till ett stort, svart berg.

Dessutom uppger karaktären att han ville veta om ".../ den bild av [sig] själv som [han] ägde råkade stämma med den som spegeln återgav", men att det var ".../ upplagt för besvikelser liksom det kunde vara vid alla återkommande besiktningar vad gällde skönhet och frisyr" (92-93). Detta visar på det typiska tonårsproblemet; att inte vara nöjd med hur man ser ut, men även att man tvivlar på vem man är som person: "Jag visste inte vad jag skulle bli eller utbilda mig till" (43). Vi människor lever den största delen av våra liv med att blicka ut på världen från vår kropp; inuti oss själva observerar vi världen där vi konstant hör våra tankar. Däremot är det inte ofta vi ser oss själva, förutom när vi just tittar i spegeln. Troligtvis är det därför man går till spegeln och tror att den ska ge ett svar på vem man är. När det inte stämmer med ens egen bild av sig själv, kanske man kritiserar den felaktiga, som ett slags försvar.

Senare i romanen då mannen träffar en gammal bekant frågar hon varför han alltid tittade sig i spegeln och han svarar: "Jag ville övertyga mig om att jag fanns, att jag var att räkna med" (156). Detta kan tolkas som att mannen ville få kontakt med sig själv. Han kanske ville försäkra sig om att han inte bara var en tanke som flög omkring i universum, utan att han

faktiskt fanns. Detta tror jag har med mannens förlorade dotter att göra. På flera ställen i boken får man veta att han känner skuld, men inte minst en stor saknad och sorg, över hennes död: ”Jag har /.../ förträngt det ultimata och nedbrytande i processen /.../ [m]en aldrig saknaden, märkligt nog /.../” (57). Denna sorg skulle därför kunna få mannen att känna sig tom och livlös.

Som tillägg till detta, skulle sorgen kunna göra att mannen inte vill att det liv han lever ska vara verkligheten. Kanske hoppas han att han en dag ska vakna upp och inse att allt har varit en dröm och att han egentligen lever ett liv utan konstant smärta. Det faktum att karaktären ser sin dotters ansikte i vattenytan: ”/.../ på den rangliga bryggan upptäcker jag plötsligt en flickas ansikte i de dröjande och försiktiga dyningarna /.../” (73), visar även att han har lätt att tänka sig bort från verkligheten. Att se i spegeln skulle därför kunna vara ett sätt för honom att tvinga sig tillbaka till nuet.

Mannen har också problem med sina drömmar: ”Inte sällan återkommer vissa sekvenser helt opå kallat under nätterna, drömvsnitt som gör mig extremt nedstämd /.../” (42). Allmänt kan drömmar ses som en spegel av vårt vardagliga liv från vårt undermedvetna. Vad gäller betydelsen av titeln skulle den därför kunna syfta på att i sin ungdom kunde karaktären drömma; han hade inget problem med att ta tag i sitt undermedvetna. När han blev äldre däremot kanske vissa händelser gjorde att hans drömmar förvandlades till något plågsamt istället.

Titeln på romanen skulle också kunna syfta på att människor ofta ser tillbaka på livet. Man kan tänka sig att våra liv aldrig kommer att förändras, eftersom när de väl gör det så märker vi det inte, vilket gör att allt ändå är som vanligt. Med detta tankesätt skulle titeln på boken kunna säga att om vi alltid ser bakåt, om vi definierar oss som de vi var och inte som de vi vill bli, kommer vi aldrig att förändras. Mycket tyder på att mannen i boken går igenom en identitetskris. Genom hela boken finns en känsla av att någonting pågår mellan honom och hans vän. I slutet av romanen tar mannen mod till sig och efter mycket tvekande visar han sina rätta känslor för sin vän, han erkänner att han älskar honom. Om karaktären hade fortsatt att se på sig själv som en färdigutvecklad individ, som sig själv i sin ungdom, kanske han aldrig hade förstått sina känslor för sin vän. Därför anser jag att namnet på romanen skulle kunna syfta på att man aldrig ska definiera sig själv; man ska inte förhindra den förändring som kan och kanske bör ske. Det man såg i spegeln i sin ungdom behöver inte vara sanningen.

En annan betydelse av romanens namn skulle kunna vara att under sin ungdom så bryr man sig. När man är ung är man så rädd över vad andra ska tycka, man är rädd för hur man

ser ut, vad man säger, vem man är med – allt man gör. Man har en sådan rädsla av att inte vara nog och över att misslyckas att det styr i princip varje val man gör. Genom att Evander skriver att karaktären i sin *ungdom* speglade sig ofta visar han att man med tiden accepterar vem man är. Han visar att när man blir äldre behöver man inte söka bekräftelse från en spegel; att man med tiden inser att man faktiskt duger utan att någon behöver säga det till en.

Å andra sidan, skulle titeln lika mycket kunna säga att när man blir äldre slutar man att bry sig; att det kommer en tid då man släpper allt. En tid då man har fått nog av samhällets dömande blickar och det faktum att vem som helst kan kliva in i ens liv och knuffa den där molekyl som gör att allt hamnar ur balans. Man behöver inte misslyckas själv för att ens liv ska förstöras; mannen i boken behövde inte döda sin dotter för att hon skulle dö. Någon annan tog hennes liv och han kunde troligtvis inte förhindra det: ”Ingen av de skyldiga till Andreas död har till dags dato sökt kontakt med mig /.../” (55). Karaktären kunde troligtvis inte göra någonting för att försvara det han älskade mest. Kanske insåg mannen i det ögonblicket att allt hopp man har i ungdomen för framtiden, alla timmar man spenderar med att försöka förutspå den, är bortslösade. Om man inte bryr sig kan man inte bli besviken och kanske är det vad som hände karaktären. Han slutade bry sig, han slutade spegla sig, han slutade övertyga sig om att han fanns, för han brydde sig inte om han verkligen gjorde det.

Vi ska uppskatta livet, för det är det finaste vi fått, men det betyder inte att det är perfekt. Vi ska lära oss av våra motgångar, men det betyder inte att vi måste acceptera dem. Vi ska leva i nuet, men det betyder inte att vi behöver glömma det förflutna. Man förstår mannen i boken, fastän man kanske aldrig upplevt något så hemskt som han. Det går att relatera till ilskan över att någon annan förstört det största i hans liv och man förstår det faktum att han känner sig hjälplös. Universum är oändligt och när vi närmar oss det expanderar det bort ifrån oss. Vi kan försöka kontrollera våra liv och försöka ändra på det som skett, men det kommer aldrig att fungera. Det enda vi kan göra är att fortsätta bry oss.

När vi tittar i spegeln ser vi allt för ofta misslyckanden. Vi ser det som tynger oss och vi ser det vi förlorat. Karaktären ser spegelbilden av sin dotter då han speglar sig i vattenytan, han ser minnet av både den bästa och den värsta händelsen i sitt liv. I en sådan situation är det våra val som bestämmer vilken sida av spegeln som vi låter ta över. Mannen skulle kunna se sin vackra dotter och all kärlek som han har för henne, men han kan också se det svarta hål som slukade henne. Han kan kasta sig ut i hålet som inte har någon väg upp, men han kan också stanna. Han kan stanna i världen och vara lycklig, för vad vi ser i spegeln är helt upp till oss själva.